

JE DŮLEŽITĚJŠÍ, JAK VYPADÁME MY, NEBO NAŠE PLANETA?

*Alžběta Horáková, členka Ekotýmu gymnázia Litoměřická
Praha 9*

Březen 2021

Kdybychom se měli dotazovat lidí ve svém okolí na problémy spojené s ochranou životního prostředí, pravděpodobně by většina lidí zmínila zamoření oceánů plasty, kácení deštných pralesů v Amazonii či vypouštění emisí CO₂. Kdybychom se jich zeptali, co pro planetu dělají, asi by se většina pyšnila tříděním odpadu nebo využíváním hromadné dopravy. To je ale bohužel málo, a navíc každý to ani nedělá. Často žijeme v mylné představě, že problém je primárně ve velkých firmách. Ohrazujeme se, že za jejich výrobu nemůžeme. Jediný, kdo s tím vlastně je schopen něco dělat, je asi vláda, že?

Pokud se zajímáte o ekologii či jste se někdy pozastavili nad otázkou, jak je možné ušít miliardy oblečení miliard značek, které jsou prodávány po miliardách obchodů po celém světě. Možné to očividně je, ale za jakou cenu? Všichni včetně mě tvoří z tak povrchní skutečnosti, jakou je oblečení, konzum.

Naštěstí se více než dříve začíná mluvit o fenoménu „fast fashion“ neboli rychlé módě. Stačilo by se podívat na dokument „The true cost“, abychom pochopili, proč si můžeme vybírat ze zhruba padesáti kolekcí každé oděvní značky ročně. ⁽¹⁾ Pro lepší představu-je to jedna nová kolekce týdně. Jedná se o masivní výrobu často levného a nekvalitního oblečení ze syntetických látek často v zemích třetího světa. Už to samo o sobě napovídá, kdo a jak naše oblečení vyrábí. Krejčí, švadleny, ale i jejich děti si za den práce vydělají zhruba dva dolary. Pracují mnohdy až 16 hodin denně a sedm dní v týdnu a jsou vystavováni nebezpečným chemikáliím, násilí nebo i sexuálnímu obtěžování v polorozpadlých fabrikách - sweatshopech. O jejich pracovních podmínkách svědčila například tragická havárie oděvního komplexu Rana Plaza v Bangladéši (2013). ⁽²⁾ Otroci textilního průmyslu umírají pro to, abychom se krátkodobě uspokojili koupí leckdy předraženého oděvu, jehož výroba stála pár korun. Děláme to pro svůj větší komfort, potřebu vlastnit více či z obavy, abychom nevybočili z trendu. Po pár unošení pak oblečení vyhodíme do „dobročinných kontejnerů“, kde ve finále z 90 procent putuje do spaloven či na masivní skládky zpět do zemí, odkud pochází. ⁽³⁾ Ročně si jako populace uděláme takovou radost více než 80 miliardami kusů oděvů. ⁽⁴⁾ Už jen na náš maličký stát připadá 400 milionů. ⁽⁵⁾ Toto ovšem zdaleka není záležitostí čínských řetězců, ale i velkých značek. V podstatě v běžném nákupním centru skoro každý kousek prošel rukama těchto dělníků.

Naše prababičky by asi jen stěží napadlo, že právě oděvní průmysl je ten druhý nešpinavější na světě, hned po ropném průmyslu. Čím více industrializace roste, tím větší environmentální následky přicházejí. Přírodě jsme od 90. let minulého století začali brát obrovské množství vody. Z výzkumu vyplývá, že za rok 2015 jsme místo vodou, která byla spotřebována na zvýšení růstu bavlny, mohli naplnit 32 milionů olympijských bazénů. ⁽⁶⁾ K tomu je potřeba přičíst také množství pitné vody, která je použita jako nezbytná součást procesu barvení a konečných úprav, což vede ke znečištění vod řad toxinů kolem továren.

Znečištěná voda blízko textilní továrny.

Všichni vlastníme bavlněné džíny a tričko, k jejichž výrobě bylo třeba podle některých zdrojů až 10000 litrů vody. V pračkách a sušičkách spotřebují lidé další kvantum vody i elektrické energie a podílejí se i na znečištění vody v řekách chemikáliemi v podobě pracích prášků a čistících prostředků. To by nás mělo přimět k jejich omezování. Řešením ale není začít kupovat syntetické oblečení, což má jiné závažné důsledky - při jejich výrobě unikají do vody zejména mikroplasty. ⁽⁷⁾ Měli bychom být spíše rozvážní, než si něco na sebe pořídíme. Měli bychom nakupovat méně. Nevybírat oblečení pouze vizuálně, ale i obsahově. Přistupovat k němu raději jako ke koupi nového auta než jako k jogurtu k zítřejší snídani. Problém je sice daleko od nás, ale řešení můžeme poskytnout jen my, spotřebitelé. Protože koneckonců nosíme stejně pouze 20 procent svého šatníku. ⁽⁵⁾

Textilní tašky nejsou oproti igelitovým jednorázové.

Přírodě jsme zároveň ale i něco „darovali“. Oděvní průmysl se na znečištění ovzduší podílí ročně deseti procenty. Je to více než všechny mezinárodní lety a námořní doprava dohromady. (8) Oblečení se musí do vyspělých zemí nějak dopravit, a jak už jsem zmiňovala, také se vrátit nazpět. A nežádoucí úniky CO₂ souvisí s výrobou textilního materiálu. Při ušití syntetického trička je vyprodukováno výrazně více uhlíku než u toho z kvalitní bavlny, která je zase, jak jsem už uvedla, velmi žíznivá rostlina. (9)

Stále ale nemusíme chodit nazí kvůli tomu, aby si nás planeta oblíbila. Jsou tu secondhandy, recyklace, upcyklace a re-using. K jejich většímu využívání je důležité vyvrátit jeden zavádějící mýtus. Obrovské řetězce, které vyrábějí 450 milionů oděvů ročně, neplánují ekologicko-etickou revoluci, když ke svému oblečení připnou štítek s nápisem udržitelnost - /sustainable/we care. Pouze využily starost o planetu jako trend. Něco, z čeho si sami sobě udělají reklamu. Stoprocentní udržitelnost neexistuje. Existují ale možnosti, jak to dělat lépe. Cestou je využívat nabídky místních či regionálních oděvních firem a neorientovat se na „high fashion“ značky jako Louis Vuitton či Burberry či „fast fashion“ značky typu Nike nebo Zara. Možná jste zaznamenali, že tyto firmy své oblečení masivně pálí ve snaze udržet vzácnost a exkluzivitu svých kolekcí. (10)

Na názor budoucnosti této problematiky odpověděla jedna ze zakladatelek brněnské značky spodního prádla Corpus Lingerie.

- Máte pozitivní pohled na budoucnost módního průmyslu. Je možné snížení výroby v zemích třetího světa vzhledem k tlaku veřejnosti a problému se životním prostředím?

„Upřímně si to přejeme, zatím to ale přicházet nevidíme. Věřím, že se to právě se zájmem veřejnosti bude zlepšovat. Ještě nás ale čeká dlouhá cesta.“

- Myslí podle vás dnešní generace o oblečení jinak? Nakupuje méně/kvalitnější kusy... nebo je to pouze člověk od člověka?

„Myslím, že tento trend tady určitě je. I mladí lidé se dnes zajímají o to, co kupují. Často raději zajdou do second handu, než aby si koupili novou košili v H&M. Dokud ale bude móda v konfekčních řetězcích prodávána za ceny, které nepokryjí důstojný plat pracovníků, své kupce si bohužel vždycky najde. Mám ale radost, že je změna cítit ve vzduchu.“

V řadě on-line bazarů lze sehnat oblečení, které hledáme, za výhodnější cenu, než kdybychom ho bývali koupili nové.

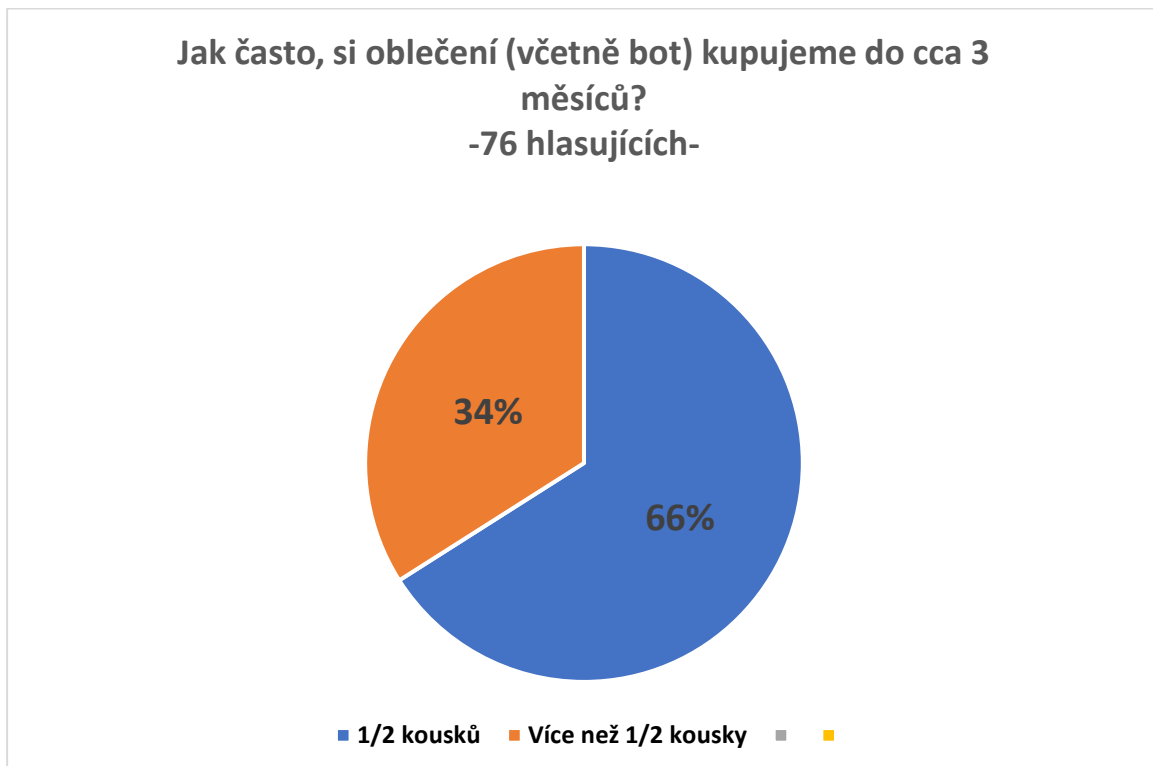
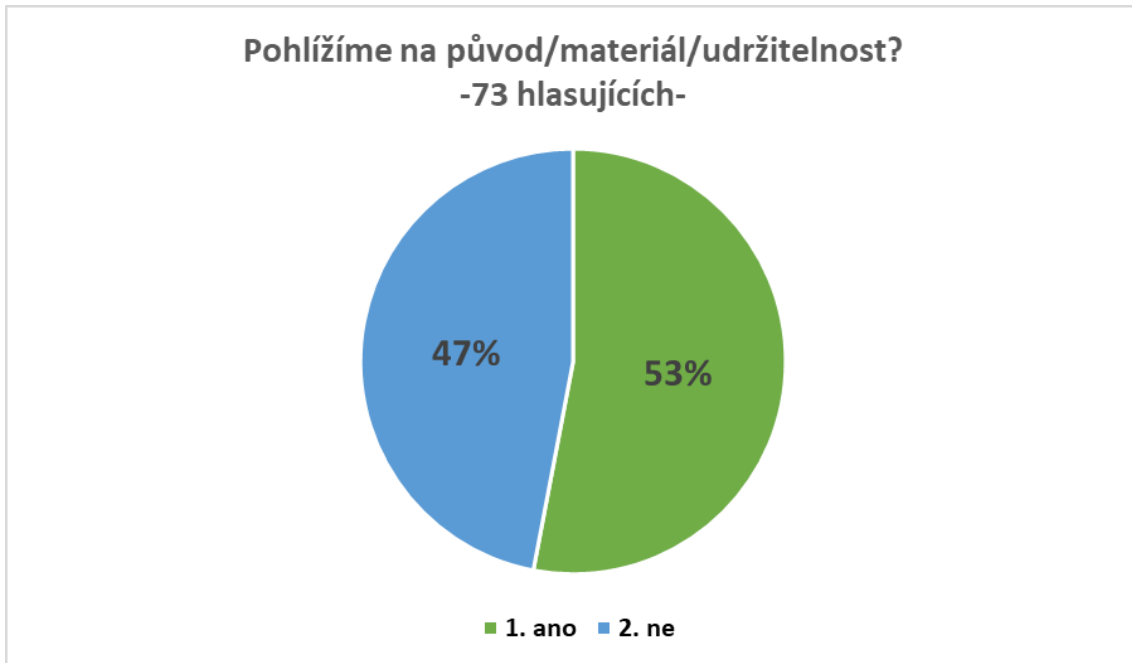
Přestože drtivá většina oblečení je recyklovatelná, pouze jedno procento se reálně využije. Italské městečko Prato recykluje oblečení už od poloviny 19. století. Daří se jim. Možná i to, co jsme dříve nosili my, se zredukovalo do jednoho z 12 milionů oděvů, které se v uvedeném italském městě každým rokem recykluje. ⁽¹¹⁾ S tím se pojí dnes více populární „upcycling“ - upcyklace, kdy nejen oblečení, ale i běžné věci jako nábytek lze proměnit v kvalitnější zboží, bez vzniku dalšího přebytečného odpadu. Tyto možnosti nenajdeme pouze v zahraničí. I v České republice jsou naštěstí organizace, které umí proces upcyklace využít. Nemusí být ale ani na škodu něco podobného zkusit vlastníma rukama. Ušetříme tím peníze, místo ve skříní a zátěž přírodě.

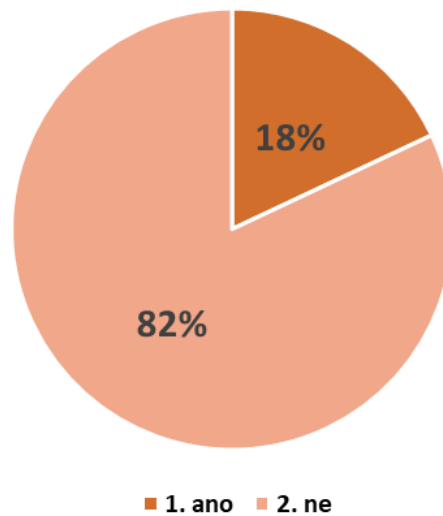
Nejenom příroda či pracovníci na druhém konci světa platí svou daň za naše zbrklé nakupování. Česká republika, stejně jako ostatní vyspělé státy, je zdravím posedlá. Stejně jako jsme posedlí nakupovat více za méně. A tak nosíme laciné oblečení obsahující různé pesticidy nebo těžké kovy. Mix všemožných látek vede k řadám kožních onemocnění, rakovině nebo nervovým či hormonálním. Můžeme nosit to, co se nám zlíbí, pokud na to máme. Stále se ale můžeme dívat po bezpečnějších variantách látek. Jejich původ a složení lze najít pod různými certifikacemi, které dbají na organiku i na sociální podmínky pro výrobce. Zda je naše oblečení bezpečné, můžeme mnohdy poznat i na první pohled.

Jak na celou problematiku špinavého oděvního průmyslu pohlíží má generace? Na platformě Instagram jsem provedla anketu. Musíme ale dbát na subjektivitu hlasujících. Lidé ve věku cca 15-25 let hlasovali následovně:

**Štítíme se nosit používané oblečení před námi?
-78 hlasujících**

Myslím si, že bychom měli o našem hromadění oblečení přemýšlet jinak, podobně jako o stravování. Problematika nekvalitního a nezdravého jídla je předmětem debat mezi přáteli, vnímáme je z médií, v supermarketech a řeší se i na politické úrovni. Dáváme si při nákupu vajec pozor na to, v jakém prostředí byly nosnice chovány. To vše je skvělé. Nejenom že se staráme o naše zdraví, ale i o okolí, které muselo pro naše blaho nemálo obětovat (včetně planety). Proto věřím, že i stejným smýšlením se budeme brzy stavět k tomu, co si dáváme na naší kůži, na největší orgán našeho těla.

Zdroje:

<https://www.thegoodtrade.com/features/what-is-fast-fashion> (1)

<https://www.sustainyourstyle.org/old-working-conditions> (2)

This is a Good Guide – for a Sustainable Lifestyle – Eyskoot, Marieke, BIS Publishers bv, 2018 (3)

Fast Fashion, Fashion Brands and Sustainable Consumption – Muthu, Subramanian Senthilkannan, Springer Singapore, 2019 (4)

Pátek – Lidové noviny, č. 6, 12. února 2021 – úkol roku: uklízet a nenakupovat (5)

<https://www.theconsciouschallenge.org/ecologicalfootprintbible/overview/water-clothing> (6)

https://www.idnes.cz/onadnes/zdravi/pracky-znecistení-vody-chemikálie-plodnost-bisfenoly-ftalaty.A160817_143540_zdravi_haa (7)

<https://www.bbc.com/future/article/20200310-sustainable-fashion-how-to-buy-clothes-good-for-the-climate> (8)

<https://sanvt.com/journal/environmental-impact-of-fast-fashion-infographic/> (9)

<https://www.vox.com/the-goods/2018/9/17/17852294/fashion-brands-burning-merchandise-burberry-nike-h-and-m> (10)

https://www.youtube.com/watch?v=7i0QMnz4ExY&ab_channel=BBCNews
(11)

Zdroje obrázků:

<https://www.instagram.com/zero.waste.collective/>

<https://smartwatermagazine.com/blogs/gulsah-mersin/fast-fashion-toxic-clothing>

<https://eu.patagonia.com/at/de/stories/letter-from-tuscany-where-we-get-our-used-wool/story-73510.html>